

רשת חינוך ציונית דתית בישראל

אמי"ת

יחידת דינים ומבוא לבגרות

כשרות ומצוות התלויות בארץ

החוברת שלפנינו נכתבה מתוך צורך של מורים ובעיקר של תלמידים בשטח, הלומדים לקראת בחינת הבגרות בהלכה, והיא מיועדת להוות כלי עזר עבורם.

החוברת מבוססת על תוכנית הלימודים בדינים ובהלכה, וכוללת את כל הפרקים האמורים להילמד עפ"י החומר המיועד לשנת הלימודים הכוללים את הנושאים בהתאם לקביעת משרד החינוך. חמשת הנושאים הם: סדר יום ותפילה, סעודה וברכות, שבת ומועדים, כשרות ומצוות התלויות בארץ, הבית היהודי ודיני ממונות. בכל שנה משרד החינוך מפרסם את שני הנושאים מתוך החמישה המיועדים לבחינת הבגרות

בחלקה הראשון של החוברת מרוכזים אירועים שונים, הקשורים לנושאים ולפרקי הלימוד. לכל אירוע מצורפות שאלות נבחרות, או בעיות הלכתיות העוסקות בנושאים הנלמדים. לצד כל אירוע מצויות התשובות לשאלות שהוצגו. חלק מהשאלות פתוחות במטרה לאפשר לתלמידים תרגול תשובות. כל השאלות הן על בסיס בחינות הבגרות משנים קודמות, שאלות חדשות שחוברו לנושאים אלה. חלקה של השני של יחידת הבגרות מכיל שאלות במושגים ביהדות, מונחים ומבוא לתושב"ע. גם כאן קימים שתי חוברות הראשונה כוללת מושגים בהלכה הממוינים עפ"י סדר הא'-ב', והשנייה מונחים ומבוא לתושב"ע, עפ"י החוברת "תורה מסיני", אף הם מסווגים באותה שיטה. לצד כל מונח ומושג נמצא הסברו.

כל השאלות שהופיעו בבחינות הבגרות מצוינות בהדגשת המילה "בגרות"

בחוברת ניתן להשתמש בדרכים שונות: באמצעות האירועים שבחוברת, ניתן לתרגל כל פרק הנלמד בכיתה וללמוד לקראת בחינה. כמו כן, ילמד התלמיד באמצעותה, את דרך כתיבתה של תשובה, ולהבין מהי תשובה נכונה. נוסף על כך, מאחר ומותר להכניס כל חומר כתוב לבחינה, ניתן להשתמש בחוברת בשעת בחינת הבגרות. המיפוי הנוח של הנושאים, מאפשר חיפוש מהיר של הנושא המבוקש, ובכך מסייע בשעת הבחינה לענות בקלות רבה יותר על שאלות הדומות לאלה שבחוברת.

השתדלנו מאד לגוון את האירועים, כדי שיהפכו למשמעותיים עבור התלמידים.

אנו מקווים שתפיקו הנאה ותועלת מהלימוד והתרגול בשיטה זו.

חוברת זו היא טיוטא ראשונית

אנו נשמח לקבל הארות והערות ואף השלמות לפרקים החסרים עתה, את החומר ניתן להעביר למאיר אביטן meir@amit.org.il

כל הזכויות שמורות לרשת אמית.

תהא דרככם צלחה.
המינהל הפדגוגי

כתיבה ועריכה : מאיר אביטן

כשרות עפ"י חוברת נתיבות הכשרות תוכן מפורט

מצוות התלויות בארץ

עפ"י נתיבות הכשרות :
וקצש"ע – מקור חיים, פרקים :

הפרק בקצש"ע	הנושא	נתיבות הכשרות	עמוד בקצש"ע	עמוד בחוברת הנוכחית	ההלכות למיקוד
קלח	כלאים		347		
קלט	ערלה ורבעי	120-125	349		
קמ	מתנות עניים		351		
קמא	תרומות ומעשרות	97-115	352		
קמב	חלה	116-119	356		
קמג	שנת השמיטה	126			

חוברת נתיבות הכשרות

תוכן עניינים מפורט

עמוד	פרק	נושא	תת נושא
7	א	מאכלות אסורים	איסור אכילת מאכלות אסורים: משום חוק ללא טעם
7			משום בריאות הגוף/ספר החינוך
8			היגיינה ציבורית /רמב"ם
8			בריאות הנפש/אברבנאל
9			גדר של קדושה- /ספורנו, רמב"ם
10			כיבוש ביצר – ד"ר אהרון ברט
11		סימני בהמה וחיה	מקורות מן התורה
12			טעם לסימני הטהרה /אברבנאל
12-13			סימני בהמה וחיה המופיעים בתורה
13			סימני בהמה וחיה שנתנו חכמים מפי השמועה
14		איסור חלב	המקור מן התורה
14			טעם האיסור לחלב מן התורה
14			מהו חלב?
14			איסור אכילת חלב בבהמות מסוימות (לא בחיה ובעוף)
14			הגדרת איסור חלב מן התורה
15			איסור אכילת חלב נוהג בכל מקום
15			מנקר - מוציא את החלב מן הבהמה
15		מצוות כיסוי הדם	טעם המצווה לכיסוי הדם – שכר לעופות
15			טעם המצווה לכיסוי הדם ע"פ ספר החינוך
15			כיסוי הדם בעפר מיד אחר השחיטה בעוף ובחיה
16			חיוב הכיסוי על השוחט או כל מי שרואה
16			ברכה על כיסוי הדם
16			סוג העפר בו מכסים את הדם
16			הכנת העפר לכיסוי הדם
16			כיסוי הדם ביד או בכלי
16			שחיטה ללא כיסוי אינה פוסלת את הבשר
16		גיד הנשה	מקור מן התורה
16			מהו גיד הנשה? ולמה נקרא כך?
17			טעם האיסור לאכילתו ע"פ ספר החינוך
17			איסור גיד הנשה בבהמה ובחיה. בעוף - לא
17			איסור אכילתו והעובר לוקה
18		סימני עוף טהור	מקורות מן התורה
18			טעם האיסור לאכילת עוף טמא
19			מדוע לא ניתנו סימנים בעוף הטהור
19			סימני העוף הטהור
19			סימן 1. אינו דורס ואוכל
20			הכרת העוף הדורס
21			סימן 2 אצבע יתירה
21			סימן 3 זפק
22			סימן 4 קורקבנו נקלף
22			רמז לארבעת הסימנים צפ"ר
22			עוף טהור נאכל במסורת
22			היוצא מן הטמא טמא-

היוצא מן הטהור טהור			
חלב בהמה חיה, ביצי עוף טמא אסורים			23
דבש דבורים – טהור			23
מקורות מן התורה וחז"ל	סימני דגים		23
דג אם לו קשקשת בוודאי יש לו סנפיר			24
יגדיל תורה ויאדיר בסימני הדג			25
סנפיר וקשקשת	דגים סימניהם ואכילתם		25
מהו קשקשת			25
דגים שאע"פ שלא רואים את הקשקשת מותרים באכילה			25
רשימת הדגים הידועים בכשרותם			25
ביצי דג טמא אסורות	ביצי דגים		25
סימני זיהוי בביצים ע"פ צבע			26
מקורות מן התורה וחז"ל	סימני חגבים טהורים		27
סימני חגבים טהורים (ארבעה)			28
אכילת חגבים במסורת			
מקורות מן התורה	דיני תולעים		
חומרת איסור אכילת שרצים			28-29
האוכל בריה שלימה לוקה, חלק אינו לוקה עד כמות כזית.			29
שרץ שנפל למאכל אפילו באלף לא מבוטל			29
חובת הבדיקה משרצים ותולעים			29
חובת הבדיקה בראיה טבעית ולא בזכוכית מגדלת			29
תולעת עד שתיים שאלת חכם. יותר – אסור עפ"י הרמ"א אם יכול לסנן מותר	תבשיל שנמצאו בו תולעים		29
פרי שחתך ונמצא בו תולעת דין הפרי והסכין			30
מקום, עונה, סוג, אריזה, טיפול בגידולים	גורמי שכיחות השרצים		30
תולעים וחרקים, כנימות, חרקים ותולעים	סוגי שרצים המצויים		31
אורז, בצל ירוק, בצל יבש	רשימת מאכלים ודרכי בדיקתם		31
גמבה, דגים, חומוס, חסה			32
דרכי בדיקה של חסה			33
דרכי בדיקה של כרוב			34
דרכי בדיקה של מים			
דרכי בדיקה של קמח			35
שעועית לבנה, תות שדה			35
תפוזים, תפוח עץ			36
	כשרות הבשר	ב	37
מקורות לאיסור אכילת נבילה	נבילה		
הגדרת נבילה			37
הגדרת טריפה			37
דין האוכל כזית נבילה	דיני נבילה וטריפה		38
אבחנה באיסור אכילת ביצת נבילה או טריפה			38
נבלה וטריפה מותרים בהנאה ואסורים באכילה			38
מותר להשתמש בסבון שיש בו תערובת של מרכיבים לא כשרים			38
אכילת ג'לטין, גליצרין	חשש לתערובת נבלות וטריפות		39
בדיקת ריאה בבהמה	בשר כשר ובשר חלק- גלאט		40
אבחנה בין השו"ע לרמ"א בדבר מישוש סירכא בריאה			41

ע"פ הרמ"א מותר בשר כשר, עפ"י המרן צריך "חלק"			41
מקורות מן התורה לאיסור אכילת הדם	הכשרת בשר ואיסור אכילת דם	ג	42
טעם איסור אכילת הדם ע"פ הרמב"ן			42
דם הנפש, דם האיברים שפירש, דם האיברים שלא פירש	איזהו דם האסור		43
הוצאת הדם הבלוע מן הבשר	דיני הכשרת בשר		44
תהליך ההכשרה: הדחה ושריה מליחה הדחה לאחר המליחה			44-46
שינוי מסדר המליחה			46
השריית הבשר 24 שעות במים דינו ככבוש ואסור			47
בשר שנמלח ללא הדחה ראשונה			47
בשר שהתבשל ללא מליחה			47
הראש, המוח, עצמות, רגלים, לב, ריאה, ביצים בעוף	הכשרת איברים מיוחדים		48
סדר צליית הכבד	הכשרת הכבד		48
סדר צליית הבשר	דיני צליית הבשר		48
צלייה בתנור			50
בשר ששה שלושה ימים ללא מליחה	בשר קפוא		50
בעיית הבשר הקפוא			51
דם דגים מותר בשתייה	דם דגים		51
דם אדם אסור משום מראית עין מחלוקת בעניין מציצת דם מאצבעו	דם אדם		51-52
ביצה שהופרתה מזכר ונמצא בה דם-אסורה.	דם ביצים		52
ביצה שלא הופרתה מזכר ונמצא דם-מותרת באכילה, יש להוציא קודם את הדם.			
	ביטול איסורים תערובות	ד	53
מין במינו, כגון עוף טרף עם עוף כשר	מרכיבי התערובת		53
מין שאינו במינו, כגון: בשר וחלב			53
לח בלח- לח ביבש- אחד ממרכיבי התערובת הוא לח			53
יבש ביבש – שני מרכיבי תערובת יבשים אין האיסור וההיתר בלולים יחד			53
מין בשאינו מינו	ביטול האיסור		54
מין במינו			
איסור שהתערב בהיתר צריך שישים לבטלו, חוץ מתערובת של מין במינו ויבש ביבש			
תרומה בטלה במאה	ביטול תרומה, ערלה, וכלאי כרם שהתערבבו		55
ערלה וכלאי כרם בטלים במאתיים			55
דבר שיש לו מתירין כגון, ביצה שנולדה ביו"ט	דברים שאינם בטלים אפילו באלף		56

משום חומרא כגון יין נסך			56
	<u>בשר בחלב</u>	ה	57
מקורות מן התורה	בשר בחלב		57
טעם המצווה לאיסור בשר בחלב			57
שלושה איסורים, איסור בישול, איסור אכילה ואיסור הנאה			57
איסור בישול מן התורה דווקא בבשר טהורה בחלב בהנאה	בשר וחלב האסורים		58
טהור ואסור בבישול, אכילה והנאה			58
שאר התערובות נאסרו באכילה מן התורה, בבישול מדרבנן והנאה מותרת בהם			58
בשר חיה ועוף, בין בחלב חיה ובין בחלב בהמה, מותרים מן התורה באכילה, בישול והנאה. וחז"ל אסרו אותם באכילה ובבישול ומותרים בהנאה			58
	דרך הבישול שאסרה התורה		58
כלי ראשון	נתינת טעם על ידי חום		58
עירוי כלי ראשון			58
לא נפסק הקילוח			58
נפסק הקילוח			60
צונן לתוך חם שבכלי ראשון			61
נותן טעם לשבח			61
נותן טעם לפגם			62
צלי			62
טיגון			63
כלי שני			63
נותן טעם בר נותן טעם			63-64
כלי בן יומו, כלי שאין בן יומו			64
	נתינת טעם שלא ע"י חום		
כבוש הרי הוא כמבושל			65
מליח כרותח			65-65
חריף			66
חיתוך גבינה בסכין בשרי ולהיפך			67
חיתוך פת בסכין בשרי כדי לאוכלה עם חלב ולהיפך			67
העלאתם ואכילתם על שולחן אחד	החמרות חז"ל בבשר חלב		68
שני בני אדם מכירים			68
שני בני אדם שאינם מכירים			68
גזירה לא לאפות עיסה שנילושה בחלב	אפיית לחם חלבי או בשרי		69
עיסה שנילושה בחלב וניכרת צורתה מותר			69
הצורך בהמתנה של 6 שעות (2 טעמים)	אכילת גבינה אחרי בשר		69
קינוח הפה והדחתו			70
זמן ההמתנה משעת סיום אכילת הבשר בפועל			71
מנהג המתנה בין בשר בחלב – 3 שעות			71
מנהג היום להמתין 6 שעות			71
מותר לאכול בשר אחרי גבינה בלבד שיקנח וישטוף פיו	אכילת בשר אחרי גבינה		71
גבינה קשה ששהתה 6 חדשים זמן ההמתנה 6 שעות			71
יש הנוהגים להמתין כחצי שעה עד שעה בין חלב לבשר			71
נוהגים לא לאכול דגים ובשר יחד משום סכנה	אכילת דגים עם בשר		71
הדחת הפה בין אכילת דג ולאחריו בשר			71

72	אכילת דגים עם חלב	ספרדים לא אוכלים דג עם חלב אשכנזים מתירים
72	המטבח ומכשיריו	הפרדת כלים
72		כיורים ומשטחים
72		שימוש בכיור אחד לבשר וחלב
72		ניקוי השולחן באכילה בין בשר לחלב
73		מדיח כלים חשמלי
73		תנורי בישול ואפיה
74-75		תנור מיקרו גל
76	ו	הכשרת כלים
76		טעם הדין להכשרת כלים
76		מטרת ההכשרה היא להוציא את הטעם הבלוע בכלי
76-77		כבולעו כך פולטו
77		דרכי ההכשרה
77		ליבון, הגעלה, הדחה
77		ליבון חמור, ליבון קל
77		מדיני הליבון
77		מדיני ההגעלה
78		צורת הכשרת הכלים
78		ניקוי הכלי לפני ההגעלה
78		כיצד מגעילים (ד)
78		כלי גדול כיצד מגעילים
78		אין מגעילים כלי בין יומו – שהשתמשו בו בתוך 24 שעות
78		שטיפת הכלי במים קרים לאחר ההגעלה
79		כלים שהשתמש בהם בצונן
79		מדיני ההדחה
79		כלים שונים ודרכי הכשרתם
79		תנור אפיה
79		מחבת
79		כלי חרס
80		כלי זכוכית (אשכנזים ספרדים – פסח שאר איסורים)
80		כלי פירקס ודורלקס
80		כלי פלסטיק
80-81		הגעלת כלי בשרי כדי להשתמש בו בחלב ולהיפך
81		מחלוקת אשכנזים וספרדים
81		חומרה יתירה בפסח
82		כיריים של גז
82		מפות שולחן
82		תבניות אפייה
82		סכו"ם
83		משטחי שיש ונירוסטה
83		שולחנות
83		כיורים וברזים
83		מיקרו גל בפסח עיין בעמוד 74-75
84	ז	הטבלת כלים
84		טעם המצווה להטבלת הכלים
84-85		כלים מגוי צריכים טבילה במקווה כדי להכניסם לקדושתו של ישראל
85		מדיני המצווה
85		קניית כלים מגוי, כלי סעודה
85		כלים המיוצרים בבית חרושת של גוי
85		לפני הטבילה יש לנקותם
85		ברכה: "על טבילת כלים"
85		הטבלת כלי מתכת
86		הטבלת כלי זכוכית, חרס ועץ, חרסינה, פיירקס, כלים

חשמיים			
מקורות מחז"ל	מאכלי עכו"ם	ח	87
פת עכו"ם, בישולי עכו"ם, חלב עכו"ם, גבינות עכו"ם	מאכלי גויים שאסורים		87
טעם האיסור משום חתנות	פת עכו"ם		87
גזירה רק בפת מחמשת מיני דגן	מדיני פת עכו"ם		88
הקלות בפת עכו"ם כי לא פשט האיסור			88
ההיתר בפת פלטר גוי – כגון מאפייה של גוי			88
המרחק שיהיה מותר בפת גוי בעל בית			88
אם היהודי עשה פעולה בזמן האפייה הפת הותרה			89
שני טעמים, משום חתנות, שלא יהא הישראלי רגיל אצלו	בישולי עכו"ם		89
גזירת בישולי נכרים חמורה מפת עכו"ם	מדיני בישול עכו"ם		90
במה נוהג איסור בישולי נכרים : בדבר שאינו נאכל חי כמות שהוא, 2. בדבר העולה על שולחן מלכים			
גזירת בישול כוללת טיגון וצלייה			
אם היהודי השתתף בתהליך הבישול אין איסור			91
לדעת הספרדים אין הדלקת התנור או הסקתו מועילה			
קפה נכרים מותר			
קטניות חומס אגוזים שקל אותם גוי מותרים			92
כלים שבישל בהם גוי נאסרו וצריך להכשירם			
אסרו חכמים לשותות חלב עכו"ם כאשר אין ישראל רואהו .	חלב עכו"ם		92
טעם האיסור מחשש שמא עירב הגוי חלב טמא			92
אע"פ שבטל טעם הגזירה האיסור לא בטל	מדיני חלב עכו"ם		93
מדינות המקיימות פיקוח לגבי חלב יש שהתירו			93
איסור אכילת גבינות עכו"ם חמור יותר מחלב עכו"ם	גבינות עכו"ם		93
טעם האיסור שמעמידים את הגבינה בעור קיבת בהמה נבילה			93
יש האוסרים ויש מתירים	חמאת עכו"ם		94
הגדרת יין נסך	יין נסך וסתם יינם		94
הגדרת סתם יינם (אין יודעים אם נתנסך לע"ז)			
משום בנותיהן – נישואי תערובת	טעם האיסור		
הגדרת סתם יינם –	מדיני סתם יינן		
יין של ישראל שנגע בו גוי- סוגי המגע			
התנאים במגע עכו"ם לאסור יין בהנאה			96
יין ישראל מבושל			96
יהודי מומר			96
	תרומות ומעשרות	ט	97
הגדרת טבל מהו?	טבל		97
טעם האיסור			
אסור באכילה	מדיני טבל טבל,		97-98
האוכל כזית טבל			98
טבל אסור בהנאה			98
ספק טבל דינו כטבל ודאי			98
מקום החיוב בהפרשת תרומות ומעשרות	הפרשת תרומות ומעשרות		98
מאכל אדם, נשמר, גידולו מן הארץ	גידולים החייבים בתרו"מ		99
עונת המעשרות	זמן החיוב		99
גמר מלאכה			100
קביעות למעשרות			100

101	סוגי ההפרשות	תרומות
101		מעשרות
101	סדר ההפרשה	תרומה גדולה, מעשר ראשון-לוי תרומת מעשר, מעשר שני או מעשר עני.
101	תרומה גדולה	מקורות מן התורה
102		טעם המצווה
102		שיעור תרומה גדולה
102		מדיני תרומה גדולה
103	מעשר ראשון	מקורות מן התורה
103		טעם המצווה
103		מדיני מעשר ראשון
104	תרומת מעשר	טעם המצווה
104		מדיני תרומת מעשר
105	מעשר שני	מקורות מן התורה
		טעם המצווה
		מדיני מעשר שני
106	מעשר עני	מקורות
		טעם המצווה
107-108		מדיני מעשר עני
108	דינים כללים בהפרשת תרו"מ	הברכה
109		ראש השנה למעשרות
109		אין תורמים אלא מן היפה
109		אין תורמים ממין של שאינו מינו
109		אין תורמים מדבר מהתורה לחיוב דבר מדרבנן
109		אין תורמים מטהור על טמא והפוך
109		אין תורמים מדבר שנגמרה מלאכתו לדבר שלא
110	הפרשת תרו"מ בשבת ויום טוב	אין מפרישין בשבת ויו"ט
110		הפרשה על תנאי לפני כניסת השבת- בשעת הדחק
110	מעשרות כהן ולוי	
110	פירות גוי	
111	דמאי	הגדרת דמאי
111	נוסח הפרשת תרומות ומעשרות	
113	ביעור וידידי מעשרות	המקור מן התורה
113	מדיני ביעור מעשרות	הזמן
113		כיצד היא מצוות ביעור
114		וידידי מעשרות
114	מדיני וידידי מעשרות	אין נוהגת בימנו
115	טבלה מסכמת הפרשת תרו"מ	
116	י	חלה
116		המקור מן התורה
116	טעם המצווה	
116	מדיני המצווה	מצוות עשה להפריש חלה ולתיתה לכהן
116		החיוב בימנו מדרבנן ונוהגת מהתורה שכל עם ישראל בארצו
116		הפרשת חלה בחו"ל מדברי סופרים, שלא תשכח
117		החיוב בעיסה העשויה מחמשת מיני דגן

שיעור העיסה להתחייב בה			117
כיצד יש לנהוג בחלה בימנו			118
שכח ולא הפריש חלה			118
הפרשת חלה מצווה שהאישה נצטוותה בה			118
	פת החייבת בחלה		118-119
	צירוף עיסות		119
	ערלה ונטע רבעי	יא	120
	המקור מן התורה		120
	טעם המצווה		120
פירות אילן הגדלים במשך 3 שנים	מדיני ערלה		120
פירות ערלה דינם שריפה			120
אילן לשם פרי או גדר אין דין ערלה נוהג בו			121
דין ערלה לא רק בפרי			121
עוקר אילן ונטע במקום אחר			121
אילן שנקצץ			121
ערלה נוהגת בחו"ל			121
דינים נוספים			122
	חישוב שנות ערלה		122-123
	נטע רבעי		124
פירות השנה הרביעית קודש כמעשר שני	מדיני נטע רבעי		124
בזמן הבית היו עולים לירושלים ואוכלים שם או פודים אותם			124
בזמן הזה פודים על מטבע			125
נטע רבעי נוהג בחו"ל			125
קליפות אין בהם דין נטע רבעי			125
	שנת השמיטה	יב	126
	מקורות מן התורה		
	טעם המצווה		126
	שביעית בזמן הזה		127
המלאכות האסורות מן התורה	איסור עבודה בקרקע ובאילן		127
המלאכות האסורות מדרבנן			127
הפקרת הפירות	קדושת שביעית		128
איסור סחורה בפירות			128
איסור הפסד			128
ביעור			128-129
	פירות גוי		129
	איסור ספיחין		129
	היתר מכירה		1--130
מקור המצווה	שמיטת כספים		131
טעם המצווה			
	מדיני המצווה		
משמעותו ונוסח הפרוזבול	פרוזבול		133

כשרות

אירועים ושאלות
חוברת נתיבות הכשרות

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
	חוברת נתיבות הכשרות	עמוד
	פרק א: כשרות בעלי החיים – הטמא והטהור	
רון צודק. בנוסף לפגיעה הפיזית כפי שעולה מדברי ספר החינוך, יש גם פגיעה בנפש האדם כפי שטוען אברבנאל. ב. ספורנו טוען כי הימנעות מאכילת מאכלות אסורים גורמת לשמירת הקדושה של האדם וקיום האמור בתורה "והייתם קדושים". ד"ר ברט ז"ל טוען, שיש הבט חינוכי באיסור אכילת מאכלות אסורים והוא: שהימנעות מאכילה מביאה את האדם לכיבוש יצרו הרע וריסון התאוות.	יאיר ורון התווכחו ביניהם לגבי הטעמים לאיסור מאכלות אסורים. יאיר טען כי הסיבה היא שמאכלות אסורים גורמים לפגיעה בגוף, ואילו רון טען שלפי דעתו יש גם פגיעה בנפש האדם. א. מי משניהם צודק? פרטו. ב. מהם הנימוקים הנוספים שמביאים הספורנו וד"ר אהרון ברט ז"ל?	7-11
א. יש לבדוק שפרסותה סדוקה לשניים לכל אורכה והיא מעלה גרה, דהיינו טוחנת את האוכל בולעת ומעלה שוב לתוך פיה וטוחנת אותו שוב. ב. עברו על מצוות לא תעשה ועשה, וחייבים מלקות.	קבוצת מטיילים איבדו את דרכם באחד מהרי הצפון. היות והיו צריכים לשהות בחיק הטבע לזמן מה, הוחלט שמשה ואיתמר יחפשו אוכל. לאחר מספר שעות חזרו ובידיהם אוכל וגם בעלי החיים שצדו בדרך, יונית התעניינה אם בעלי החיים הללו כשרים. א.מהם הסימנים שצריכים משה ואיתמר לזהות בבהמה או בחיה כדי שיהיו ראויים לאכילה? ב. מה הדין אם אכלו כזית מבעל חיים שאינו כשר?	11-13
א. אליהו התכוון לאיסור חלב, טעם לאיסור זה מביא ספר החינוך באומרו שאכילת החלב גורמת לפגיעה במערכת העיכול ובגופו של האדם. ב. לא, איסור חלב חל על שור כשב ועז בלבד, ולא על שאר הבהמות והחיות, ולצבי אין איסור חלב. ג. במידה ומדובר באיסור חלב, היות והוזהר על כך ולמרות זאת אכל- לוקה.	ראובן ואליהו נכחו בזמן שחיתת הצבי. אליהו אמר לראובן: שים לב איך הם מוציאים השומן שמסביב היות והוא אסור. א. לאיזה איסור התכוון אליהו? ומה טעמו של איסור זה? ב. האם צדק? ג. מה יהיה דינו של ראובן אם אכל מהשומן?	14
א. גם אדם שלא ביצע את השחיטה עצמה יכול לקיים את מצוות כיסוי הדם ועליו לברך קודם לכן. ב. יוני לא צדק. היות ואין השחיטה נפסלת אם לא כוסה הדם, והבשר מותר. ג. מצווה זו חלה רק על חיה ועוף.	צליל ביקשה מאביה לראות איך הוא שוחט את העופות שבלול, אביה לקח את העוף שחט אותו על האדמה ונתן לדם לצאת ממקום השחיטה, לאחר מכן לקח את העוף והעביר אותו לניקוי, יוני שעבר במקרה באזור הבחין בדם העוף וכיסה אותו בעפר, לאחר מכן ניגש לצליל ואמר לה שאין לאכול את העוף היות ואביה לא כיסה את הדם לאחר השחיטה. א. האם קיים יוני מצוות כיסוי הדם? ב. האם צדק באומרו שאין לאכול את העוף? ג. על אלו בעלי חיים חלה מצווה זו?	15
א. חגי טעה, היות ואיסור גיד הנשה חל רק על בהמה וחיה ולכן ב. אדם שאכל מגיד הנשה של בהמה או חיה בין אם אכל כזית ובין אם אכל את כולו עובר על האיסור ולוקה היות והגיד נחשב "כבריייה בפני עצמה" ואין זה משנה אם אכל חלק ממנה או את כולה.	חגי וחנית חלקו ביניהם את העוף בגריל שקנו, לפתע הבחין חגי כי הגיד שבירך העוף לא הוסרה, ואמר לחנית שהעוף לא כשר לאכילה. חנית החליט לאכול בכל זאת אך לא אכל את כל הגיד אלא רק חלק ממנו. א. האם צדק חגי? נמקו	16-17

שאלת אירוע	תשובה	אירוע
ב. האם יש שוני בחומרת העונש אם אדם אכל את כל גיד הנשה או רק חלק ממנו? נמקן		
18-23	א. ישנו כלל ש"עוף טהור נאכל במסורת" ונקבע שמסורת לאכול תרנגול, אווז, ברווז, יונה, סלד ודרור. ב. הסימנים הם: 1. אצבע יתירה-נחלקו הפרשנים יש האומרים שיש לעוף אצבע הגבוהה משאר האצבעות ויש האומרים שהאצבע האמצעית גדולה מהאחרות. 2. זפק – זהו מעין כיס המצוי בקצה הושט ומכיל את הבלוטות שמפרישות נוזל המקל על עיכול האוכל. 3. שאינו דורס – על פי חז"ל, עוף שעומד על חוט ומחלק את אצבעותיו שניים קדימה ושניים אחורה, וכן אוכל ישר מן האוויר ולא מניח את הטרף תחילה על האדמה הינו עוף דורס. 4. קורקבנו נשלף-העור הפנימי שאליו מחובר הקורקבן ניתן לקילוף על ידי היד.	יוני הלך עם אמו לקניות ולאחר שקנתה ברווז שאל אותה כיצד היא יודעת שהעוף כשר. אמו ענתה שזו מסורת ואין לו מה לחשוש. א. האם אמו צדקה? ב. מהם הסימנים שעל פיהם ניתן להבחין בעוף כשר?
18-26	א. עיין תשובה לעיל וסימני העוף: אצבע יתירה, זפק, דורס, קורקבנו נקלף. ב. דג שיש בו קשקשת אין צורך לבדוק אם יש בו סנפיר אבל הפוך לא.	במסיבת סיום של קורס קצינים הפתיע נועם את הצוערים כשהביא עופות שצד במדבר. כמו כן, הביא חתיכות של דג, שנראים בו קשקשים ואין נראים בו סנפירים. חיים טען שיש בעיות הלכתיות בכשרות העופות והדג. א. מה הם ארבעת הסימנים המבחינים בין עוף טהור לעוף טמא? ב. האם יש בעיה הלכתית בכשרות הדג? נמקן.
23	אע"פ שהוא יוצא מן הטמא מותר לאכול, מפני שאינו חלק מגופן אלא מוצצין אותו מהפרחים והעשבים ופולטים אותו בכוורת.	יונית שערכה ביקור בקיבוץ וראתה את עבודתו של הכוורן וכיצד מייצרים דבש הרהרה בלבה "מדוע אפשר לאכול דבש דבורים הרי ידוע הכלל: "כל היוצא מן הטמא – טמא". כיצד נרגיע את יונית?
23-26	א. דג כשר הוא דג שיש לו סנפיר וקשקשת. אולם, נקבע שדג שיש בו קשקשת מותר לאוכלו גם ללא בדיקה האם יש סנפיר. אך לא להיפך. ב. חז"ל קבעו את הכלל "היוצא מן הטמא – טמא" ולכן אם הדג הוא טמא גם ביציו אסורים למאכל.	יעל וציפי יצאו לדוג, לקראת ערב חזרו לביתן שמחות ובידיהן דלי מלא בדגים. אביה של יעל בדק את הדגים וראה שיש דגים שיש להם רק קשקשת, ויש דגים שיש להם רק סנפיר, והחליט שאין לאוכלם היות ואינם כשרים. א. האם צדק? ב. האם מותר לאכול את ביצי הדגים?
25	1. הדג הוא צעיר ובעתיד הוא יגדל את הסימנים 2. דג שיש לו קשקשים במים וידוע שמשירים מיד בעלותו ליבשה – מותר 3. יש מיני דגים שקשקשיהם דקים ואינם ניכרים לעין.	חיילי יחידת הרגלים, המשרתת סמוך לנהר הליטאני, יורדים לפעמים לדוג מדגי הנהר. כרגיל, כל דג שעולה בחכתם נראה כשר, על פי סימני התורה. באחד הבקרים הצליחו לדוג דג ללא קשקשים. כמובן כולם אמרו שזה לא כשר. יוסף תיקן ואמר שיכולות להיות שתי אפשרויות שהדג כשר מה הן?
27-28	א. חגב טהור הינו בעל ארבע רגליים וכנפיים ובעל שני כרעים, כאשר כנפיו מכסות את רוב גופו. חגב שכנפיו עדין לא גדלו ועתידין לגדול טהור, וצריך שיקרא חגב	בשיעור ביולוגיה למדו עמי ותמי על החגבים, לאחר מכן ששיחקו בחצר תפסו שני בעלי חיים הדומים לחגב שראו בשיעור. הם בדקו וראו שלאחד יש

אירוע	שאלת אירוע	תשובה
	ארבע רגלים וכנפיים, אך הכנפיים לא מכסים את כל גופו. ולשני היו כרעים לנדר בהם אך רק שתי רגלים הם החליטו לשאול את הרב האם אלו חגבים כשרים. א. מה תהיה תשובתו של הרב? ב. האם מותר היום לאוכלם? נמקו.	ב. כיום לא נוהגים לאכול חגבים, היות ואיננו בקיאים בשמותיהם. אך יש מבני תימן ומרוקו האוכלים זנים מסוימים שיש מסורת שהם חגבים.
28-36	יהודית הזמינה את חברותיה לארוחת ערב והכינה סלט ירקות הכולל עגבנייה בצל ירוק מלפפון ופלפל ומעל פיזרה גרגרי חומס. וסלט פירות הכולל תפוזים תפוחים ובננות. חברותיה שאלו כיצד הכינה את הסלטים, והיא אמרה שלא היה הרבה מה להכין, היא רק שטפה במים את הירקות והפירות וחתכה לקוביות קטנות. א. האם נהגה כראוי – נמקו. ב. מה הדין אם נמצאה בתוך הסלט תולעת?	א.
32	מאיר ומתן קפצו לאכול פלאפל. כל אחד מהם קנה מנה. מאיר ביקש מנה ללא סלט המכיל חסה, ומתן ביקש מנה ללא כדורי פלאפל. ממה חששו מאיר ומתן כאשר ויתרו על החסה וכדורי הפלאפל?	בחומס מצויים שרצים שונים וקשה לראותם מן החוץ. ולכן, ברור שיש להקפיד שלא לאכול פלאפל או חומס, אלא אצל מי שהוא נאמן או שיש לו תעודת כשרות מרבנות מוסמכת. בחסה: הקושי העיקרי בניקוייה, הנובע מהימצאותם של כנימות עלה זעירות שצבען זהה לחסה.
כנ"ל בגרות	בחתונה של דליה הגישו סלטים שונים. יעל, שהתעניינה ברמת הכשרות, גילתה שמהסלטים הפרישו תרומות ומעשרות כדין, יעל החליטה להימנע מאכילת הסלטים העשויים מכרוב ומחסה. מהי הבעיה ההלכתית שבגללה נמנעה יעל מאכילת הסלטים העשויים מכרוב ומחסה, למרות שהפרישו מהם תרומות ומעשרות? התייחסו לחומרת האיסור.	בסלטים מכרוב ומחסה יש בעיה חמורה - אף שהפרישו מהם תרומות ומעשרות, והיא: בעיית התולעים והחרקים השכיחים בירקות אלה. יש שרצים וחרקים שיש בהם חמישה או שישה לאווים, כגון, נמלה או זבוב קטן וכד'. וכיוון שחרקים אלה דומים בצבעם לעלי החסה והכרוב, הם קשים מאוד לבדיקה, ויש חשש שמא הירקות אינם נקיים לגמרי ועלולים להיכשל באיסור חמור. לכן נמנעה יעל מאכילת ירקות אלה.
פרק שני: כשרות הבשר		
37-39	במהלך סיור בהרי הכרמל מצאו איתמר וזהבית גדי מת. הם התקרבו וראו שבטנו מנוקבת. הם התווכחו ביניהם האם הגדי נחשב כטרפה או נבלה. זהבית אמרה שזוהי טרפה, ואילו איתמר אמר שמדובר כאן בנבלה. א. מי צודק? נמקו. ב. האם מותר לתת בשר זה לכלב או לנוכרי? נמקו.	א. נבלה היא בעל חיים שמת ללא שחיטה, או בשחיטה פסולה. ואילו טרפה היא בעל חיים שנטרף על ידי אריה או כל חיה אחרת. ב. נבלה וטרפה אסורים באכילה, אך מותרים בהנאה. ולכן ניתן למוסרם לגוי או לכלב.
37-39 בגרות	ברפת של גל מתה אחת הפרות. גל מכר את בשרה לנכרים כבשר של בהמה שחוטה. האם גל נהג כהלכה כאשר מכר את הבשר הזה לנכרים כבשר של בהמה שחוטה? נמקו.	
40-41 בגרות	בחתונה של דליה הגישו בשר ותוספות. יעל, שהתעניינה ברמת הכשרות, גילתה שהבשר "כשר"	הבעיה ההלכתית היא: אחד מסוגי הטרפות הוא חור בריאה, כשיש סירכא (ריר הנמשך מהריאה לדופן הבהמה). יש חשש

שאלת אירוע	תשובה	אירוע
אבל לא "חלק". יעל החליטה להימנע מאכילת הבשר, בגלל שאינו "חלק". מהי הבעיה ההלכתית, לדעת המחבר, בבשר "כשר" שאינו "חלק", ומהי ההלכה לדעת המחבר ולדעת הרמ"א?	שמא יש חור בריאה במקום הסירכא, והסירכא סתמה אותו. בשר "כשר" - פירוש, שהיו סירכות שמיעכו אותן והתמעכו, והבשר כשר לדעת הרמ"א, אבל לא לדעת המחבר. בשר "חלק" - פירוש, שלא היו בכלל סירכות בריאה, והבשר כשר אף לדעת המחבר. לדעת הרמ"א - סירכא שממששים בה ומתמעכת - הבהמה כשרה. לדעת המחבר - כל סירכא אסורה, גם אם היא מתמעכת, מחשש שיש חור בריאה והבהמה טרפה.	
מר מנחם פרי חתך תפוח ואז התברר לו שלמעשה לא רק את התפוח הוא חתך, אלא גם תולעת עסיסית שנחה בתוך התפוח. חברו אשכול העיר לו, שעליו כעת להגדיל את הסכין כפי שמכשירים סיר שבלע איסור, והתפוח, מובן מאליו, שאסור לאכלו. מה דעת ההלכה?	חתך פרי או ירק בסכין, וראה שגם התולעת נחתכה עמו, ינקה את הסכין היטב ויקלף קצת מן הפרי או הירק במקום שנחתך.	30
לפניכם רשימת מאכלים, ציינו את דרכי הבדיקה במאכלים אלו, וכן את דרגת הקושי בבדיקה, קלה או קשה יותר: עגבנייה, אורז, בצל יבש טרי, בצל ירוק, גמבה, דגי בורי, חומס, חסה, כרוב ירוק, מים המוחזקים בתולעים ושרצים, קמח ומוצריו, שעועית לבנה יבשה, תות שדה, תפוזים, תפוח עץ.		31-36
האם מותר לאכול ביצים שנמצאו בעוף ששחיטתו נפסלה או נתבל?	יש הבדל בין ביצת טריפה לביצת נבילה. ביצה טרפה שהעוף נשחט כראוי ונמצא טרף בבדיקה, הביצים אסורות מן התורה, משום שנגמרה באיסור. אבל, ביצת נבילה מותרת מהתורה ואסורה מדרבנן משום שביצה זו נגמרה בהיתר, שהרי אינה יכולה להיגמר לאחר מיתה.	38
חברת ברבור הוציאה לשוק אבקה מיוחדת למדיח כלים הממיסה את השומנים. על עטיפת המוצר היה כתוב שיש בו תערובת שומן חזיר. כמובן, מי שהקפיד על כשרות לא קנה מוצר זה. מה דעת ההלכה?	העיקר להלכה מותר להזיח כלים בתכשירים שאינם כשרים. אך יש לשטוף את הכלים היטב שלא יישאר עליהם ממשות מהתכשיר.	38-39
בחבילת הסוכריות שקנתה מנטה היה רשום "לאוכלי ג'לטין", מה הכוונה ומה יש להקפיד?	בתעשיות המזון מרבים להשתמש בשומן מן החי כגון הג'לטין המופק מן החומר האורגני שבעצמות, ע"פ ההלכה שומן זה צריך לבוא מבעלי חיים כשרים, שנשחטו והוכשרו כהלכה בעברית קוראים לג'לטין מקפית, כשם שג'לי הוא מקפא.	39
	התשובה נענתה על ידי הרב משה כ"ץ- אתר מוריה. יש מחלוקת הפוסקים לגבי כשרות הג'לטין. בדור הקודם(אז התחילו לעשות את הג'לטין) יש לא מעט רבנים, שהתירו את השימוש בג'לטין מן החי ולמרות שהוא נעשה מבהמה שבכלל לא נשחטה ע"י ישראל- דהיינו שדינו כנבילה. יסוד ההיתר דאז היה מבוסס על השיטה, שעל ידיה עשו את הג'לטין. ואז התירו חלק מהפוסקים אפילו להכניס את הג'לטין מבהמות לתוך מאכלים חלביים, כיון שהם סברו שהחומר של הג'לטין הוא כעין "בריה חדשה" לגמרי, שאינו לא בשרי ולא חלבי.	

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
ישנן מערכות כשרות הסומכים על ההיתרים הללו עד היום. וישנם ג"כ תלמידי חכמים, שסומכים על הת"ח פסקו אז להתיר. ולכן תמצא את הג'לטין במוצרי מזון של כשרות רגילה, וגם הרבנות הראשית מתירה יבוא מוצרים עם ג'לטין, ונותנים למוצרים הללו את אישורם ככשר. אולם ישנם גם פוסקים שאסרו את הג'לטין לגמרי. היום עושים ג'לטין מבעלי חיים שהם נבילות כנ"ל, או מעורות של חזירים. אבל אפשר לעשות גם מעורות דגים כשרים או מצמחים. וזה תלוי לאיזה שימוש רוצים להכניס את הג'לטין לתוך המוצר, כי ג'לטין מין החי הינו הרבה יותר חזק מג'לטין מין הצומח. לכן אין הכרעה ברורה בנושא. והרה"ג הרב מרדכי אליהו אוסר את השימוש בג'לטין מין החי (בלא הכשר) אבל ג'לטין דגים עם הכשר כן מותר. אולם הוא אוסר להשתמש בו ביחד עם חלב לספרדים, שנהגו לא לאכול דגים עם חלב.		
פרק שלישי: הכשרת הבשר		
השרה את הבשר במים לפני המליחה, ושכח אותו 24 שעות נאסר הבשר לבישול משום ששריית מאכל במים או בנוזל למשך 24 שעות נחשב כ"כבוש". וכבוש הרי הוא כמבושל ויצא כאילו התבשל הבשר בדמו, ונאסר. הכלי אסור להשתמש בו עד אשר יכשירו אותו בהגעלה.	דוד הטבח הכשיר את הבשר לסעודת ליל שבת, וכפי שנהוג הוא הדיח את הבשר והשרה אותו 24 שעות. משגיח הכשרות שראה מעשה זה אמר לטבח, שזה אסור ופסל את הבשר. אולם התיר לו להמשיך ולהשתמש בסיר לבישולים אחרים. מה דעת ההלכה?	47
(1) שרייה - שריית הבשר במים, כדי לרכך אותו שיצא דמו במליחה. (2) מליחה - מליחת הבשר במלח, כדי שיצא הדם מן הבשר. (3) הדחה - שטיפת הבשר והדחתו במים, כדי להוציא את המלח והדם שעליו.	ציינו שלושה שלבים הכרחיים בהכשרת בשר לבישול, ובארו אותם בקצרה.	44-47
על-ידי צלייה בלבד (כמו כבד).	בשר ששהה שלושה ימים מעת לעת בלא שרייה ובלא מליחה - באיזה אופן יהיה מותר לאוכלו?	50
ב. אסור לאכול את הכבד, משום שצליית הכבד חייבת להיות על שיפוד או רשת, כדי שיוכל הדם הנפלט לזוב. וכאן הכלי אינו נקוב, והכבד מתבשל וזה אסור. הכלי חייב בהגעלה. א. הבשר והירקות אסורים. משום שבזמן הבישול הדם יצא, וחזר ונבלע בבשר ע"י הבישול.	חיילי יחידת גולני הגיעו רעבים ותשושים מפעילות לילה ממושכת. חיים ויוסי התנדבו להכין אוכל לחיילי היחידה. את הבשר, שעדיין לא עבר תהליך הכשרה, בישל חיים בתוך סיר עם מרק ירקות, ויוסי צלה את הכבד בתוך סיר בישול. א. מה דין הבשר והירקות? נמקו. ב. מה דין הכבד והסיר שבו נצלה? נמקו.	42-51 בגרות
בשר ששהה במקרר שלושה ימים ולא הומלח, יש לאוסרו. אולם אם הבשר היה בהקפאה, יש פוסקים המתירים לבשלו	בחנות השכונתית, הנמצא בשכונתו של משה, מונחים במקרר (לא בהקפאה) בשר לא מוכשר	51

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
לאחר שלושה ימים לאחר ההכשרה, משום שעל ידי הקור העצום הופך הבשר כאבן, ולא שייך לומר שהדם שבתוכו מתקשה.	למכירה, בתוך שקיות ניילון סגורות. משה מאוד מקפיד על דיני הכשרות, ולכן שאל את המוכר ממתי מונח הבשר במקרר. 1. מה היה חשוב מאוד למשה לדעת, ומדוע? 2. מה הדין אם הבשר שהה במקפיא?	
אסור לשתות דם של דגים כאשר הוא מרוכז בכלי, כי מי שרואה אדם שותה את הדם, חושב שהוא שותה דם של חיה. אבל דם של הדגים הוא דם כשר ומותר בשתייה.	האם מותר לשתות דם של דגים?	51
דם אדם אם יצא לחוץ אסור למוצצו, משום מראית העין. אבל דם שבין שיניו מותר. לפיכך דם הנוטף מן האצבע יש מתירים למוצצו בפיו ולבולעו שניכר שבא מאצבעו. ויש אוסרים. לפיכך, אם אדם אכל חתיכת בננה ומוצא דם שיצא משיניו על הבננה צריך להסיר את הדם מן הבננה.	אפרים קיבל מכה ביד מפטיש ובצורה מהירה מצץ את אצבעו הנוזל דם. מה דעת ההלכה? מתי יהיה מותר?	51-52
ביצים המשווקות ע"י תנובה הן ביצים שלא הופרו ע"י זכר ויש לזרוק את הדם ושאר הביצה מותר. ובמקומות שהביצים זולות ואין השלכת הביצה נחשבת הפסד, כלל טוב להחמיר ולהשליך את הביצה. לכן אין כאן עניין של בל תשחית אלא עניין כלכלי.	דוד הטבח משתדל לבדוק כל ביצה לפני השימוש, אם וכאשר הוא מוצא דם בביצה הוא מקפיד לזרוק את הביצה. חברו לבסיס העיר לו, שיש כאן בל תשחית ומספיק להוציא את הדם ולזרוק ולהשתמש בביצה. מה דעת ההלכה?	52
	למנהגים רבים המקובלים בבתי ישראל, מבוססים על יסודות הלכתיים. כתוב נימוק הלכתי לכל אחד מן המנהגים הבאים: א. מאחר ולחם שנחתך בסכין בשרית, תתכן בעיה לאוכלו עם מאכל חלבי ולהפך, ייחדו סכין פרווה לחיתוך לחם. ב. הבעיה בדם שנמצא בביצה היא שמא זו ביצה שהופרתה ע"י זכר והדם הוא תחילת ריקומו של אפרוח. רוב הביצים הנמכרות היום באות מלולים של מטילות בלבד ולגביהן אין איסור בדם הנמצא בהן, נוהגים להסירו משום מראית עין והביצה מותרת לאכילה. ג. בשר שנשחט, אם עברו שלושה ימים מיום שחיטתו וטרם נמלח, לא ניתן עוד למלחו אלא רק להכשירו בצליה (תקנת הגאונים). במידה ובתוך שלשת הימים השרו אותו במים ניתן להשהותו שלושה ימים נוספים מאז השרייה. משום כך נוהגים בעלי איטליזים לשרות במים בשר שטרם נמכר כל תקופת זמן הפחותה משלושה ימים.	50 51 52 67

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
	א. נוהגים לייחד סכין מיוחדת לחיתוך לחם. ב. ביצה שנמצא בה דם - מסלקים את הדם ואוכלים את הביצה. ג. בעלי האטלזים נוהגים להשרות במים את הבשר שלא נמכר, כל יומיים וחצי.	
	פרק רביעי: ביטול איסורים-תערובות	
א. ההלכה במקרה זה היא כדברי דוד שהמרק אסור, אף-על-פי שיש בו יותר מפי שישים מהחיטה שבמרק. הנימוקים: (1) כיוון שהאוכל חמץ בפסח חייב כרת, שזה עונש חמור, לכן החמירו גם בתערובת שלו, שלא כבאיסורים אחרים. (2) כיוון שחמץ אסור רק בפסח, ואילו בכל השנה רגילים בו והוא מותר, שלא כבכל האיסורים, לכן יש חשש שאנשים לא יפרשו ממנו, ולכן החמירו בתערובתו. (3) כיוון שיש בחמץ איסור, שאין בשאר איסורים, והוא איסור "בל יראה ובל ימצא", לכן החמירו בתערובתו.	בחג הפסח נמצא גרגר חיטה בסיר המרק. יעקב אמר שהמרק מותר, כיוון שיש מרק פי שישים יותר מהחיטה. דוד טען שהמרק אסור, כיוון שבפסח מחמירים בתערובות יותר משאר השנה. האם ההלכה במקרה זה היא כדברי יעקב או כדברי דוד? נמקן.	65 בגרות
התערובת כאן היא מין שאינו במינו. ולמעשה כל איסור שהתערב בהיתר צריך ששים לבטלו. מלבד תערובת של מין במינו, יבש ביבש.	מר לוי בישל את הבשר מס' שעות. לאחר הבישול הכניס את הסיר למקרר ולרוע המזל נשפך מעט חלב לתוך סיר הבשר. מה דין הבשר?	54-55
א. יוסי לא צדק מאחר וטבל אינו בטל כלל. הוא נחשב דבר שיש לו ממתירין וככזה אינו בטל לעולם. ב. פירות ערלה בטלים במאיתים. החמירו בהם משום שהם אסורים אף בהנאה.	קבוצת חיילים התארחו באחד מקיבוצי הסביבה. הגישו מגש ענק מלא תמרים ממוטע הקיבוץ, לאחר שהפרישו מהם תרומות ומעשרות. חיים, האחראי למוטע, הביא תמרים נוספים שגדר (שקטף) זה עתה ועירבם במגש הגדול שהיה מונח לפניו. לפתע נזכר ששכח לעשרם והרי הם טבל. החייל יוסי פסק שמותר לאוכלם, מאחר שהם מיעוט קטן במגש הענק הזה, ויש במגש יותר מפי מאה מהכמות הנוספת. א. האם צדק יוסי במה שפסק להם? נמקן. ג. אילו היה חיים מוסיף לתוך המגש הענק תמרים של ערלה ולא של טבל, באיזו כמות היו בטלים, ומדוע?	55 56
	פרק חמישי: בשר בחלב	
	חנה טיגנה בערב לביבות פרווה (סתמי) בסיר שבישלה בו בשר בצהרים. עופר גילה להפתעתו בתוך המקרר סיר מלא חלב, ובתוכו חתיכת בשר ששהתה בסיר יומיים. א. האם מותר לחנה לאכול דברי חלב עם הליביבות,	57-71 בגרות

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
	לדעת המחבר ולדעת הרמ"א? נמקו את דבריכם. ב. האם מותר לעופר לתת את חתיכת הבשר לכלב שלוו? נמקו.	
מהתורה אסור לבשל או לחמם ביחד בשר של חיה או בהמה עם חלב. אבל, מותר להכין אוכל מתרנגולות עוף עם חלב. אולם, חז"ל אסרו זאת באכילה גזירה שמא יבשל בשר בחלב האסורים מן התורה. מהתורה, בשר וחלב שאסור לאכול אותם, אסור גם רק לבשל אותם ואסור ליהנות מהם, כמו למכור אותם לאדם לא יהודי, או לתת אותם לכלב.	מה הבשר והחלב האסורים מן התורה?	
אם הם חברים, אסור, כי בטעות הם יכולים לטעום אוכל אחד של השני, ואז בטעות הם יוכלו בשר וחלב ביחד. אבל אם הם שמים משהו ביניהם, כדי שלא יתבלבלו, מותר. אם לא מכירים אחד את השני, לא מפחדים שיטעמו אוכל אחד של השני, ולכן מותר להם לשבת ליד אותו שולחן, אם יש קצת מרחק ביניהם וכנראה שדוד ואפרים לא יטעמו אחד מהאחר של השני ..	אפרים ודוד היו חברים בנפש. אולם, ברבות הימים נפלה מחלוקת עצומה ביניהם וכמעט כבר שנה וחצי שהם לא מדברים. באחד מן הימים נזדמנו יחד לשבת בשולחנות המפוזרים בקניון העיר, כאשר דוד אוכל ארוחה בשרית ואפרים ארוחה חלבית. מה דעת ההלכה?	68
אסור לאכול דג עם בשר, ולא בגלל שהדג בשרי או חלבי, כי הדג לא בשרי ולא חלבי. אבל זה מסוכן בגלל העצמות הקטנות שיש בתוך הדג ('אדרות'). אבל מותר לאכול בשר ודג אחד אחרי השני, ומספיק לשטוף את הפה במים ביניהם. ויש שאומרים שמספיק אפילו רק לשטוף משהו בין הדג לבשר.	יפית מקפידה לא לאכול דגים עם בשר. אפרת לא הבינה מהיכן מנהג זה?	71
פרק שישי: הכשרת כלים		
א. כיוון שעלולות להתעורר בעיות הלכתיות בלחם שנחתך בסכין של בשר לאכלו עם מאכל חלבי או להפך, לכן מייחדים סכין פרווה לחיתוך לחם. ב. בשר ששהה שלושה ימים ללא מליחה, על-פי תקנת הגאונים אין לאכול אותו, אלא על-ידי צלייה. אבל אם בתוך שלושת הימים שרו אותו במים, אפשר להשהות עוד שלושה ימים משעת השרייה. לכן בעלי האטליזים שוטפים את הבשר שטרם נמכר, כל פחות משלושה ימים, כדי שאפשר יהיה למלוח אותו אחר-כך ולבשל אותו.	מנהגים רבים, המקובלים בבתי ישראל, מבוססים על יסודות הלכתיים. כתבו נימוק הלכתי לכל אחד מן המנהגים הבאים: א. נוהגים לייחד סכין מיוחדת לחיתוך לחם. ב. בעלי האטליזים נוהגים להשרות במים את הבשר שלא נמכר, כל יומיים וחצי.	נתיבות הכשרות 15-50, 76
א. דבורה נהגה נכון שגם הגעילה וגם הטבילה את הסיר. הנימוק: הטבילה עושים לכלי חדש שעשהו גוי, וכיוון שסיר הנירוסטה הוא תוצרת חוץ, הרי שיש להטבילו. הגעילה עושים לכלי שבלע איסור, וכיוון שאת סיר הנירוסטה נוהגים להבריך בשומן מן החי, וייתכן ששומן זה הוא מבעלי-חיים נבילות וטריפות, הסיר מחייב גם הגעילה. הטעם למצוות הטבילת כלים הוא: כדי להכניסו לקדושת ישראל. הטעם להגעלת כלים הוא: כדי להוציא ממנו את האיסור הבלוע בו. ב. (1) הכלל הוא: "כבולעו כח פולטו". ביאור הכלל: בדרך	דבורה קנתה סיר נירוסטה חדש תוצרת חוץ. לפני השימוש בסיר הגעילה והטבילה אותו. א. האם הייתה צריכה דבורה גם להגעיל את הסיר וגם להטבילו? נמקו וכתבו את טעם הדין לכל אחת מהפעולות. ב. יש כמה דרכים להכשרת כלים. (1) מהו הכלל שעל-פיו קובעים איזה סוג הכשרה יש לעשות לכלי מסוים? בארו את הכלל. (2) ציינו שני סוגי הכשרה, והביאו דוגמה לכל	76-81 בגרות

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
שבה בלע הכלי את האיסור, באותה דרך הוא יוצא ממנו, וכך נקבעת דרך הכשרתו. (2) דוגמאות: - הגעלה בכלי ראשון - סיר בישול שבלע על-ידי בישול בכלי ראשון. - הגעלה בכלי שני - צלחת שבלעה על-ידי כלי שני. - שטיפה והדחה - כוס שהשתמשו בו בצונן. ליבון - שיפודים שצולים בהם על האש.	אחד מהם.	
א. הגעלה בלבד ב. טבילה והגעלה ג. טבילה בלבד	אילו מן הכלים צריכים: טבילה במקווה בלבד, הגעלה בלבד, טבילה במקווה והגעלה: א. כלי חמץ שרוצה להכשירו לפסח ב. כלי ישן של נכרי ג. כלי חדש שעשאו נכרי	76-86
	לאה הכשירה לפסח את הכלים האלה: - תבנית לאפיית עוגה - פנים המקרר - צלחות חרסינה - סיר בישול מנירוסטה חוה הכשירה בהגעלה את סירי הבישול שבישלה בהם חמץ באותו יום. א. מה היא דרך ההכשרה של כל אחד מן הכלים שהכשירה לאה? נמקו. ד. האם חוה נהגה כהלכה? נמקו.	76-83 בגרות
פרק שביעי: הטבלת כלים		
א. טיעוניה של רחל: 1. לגבי הפורצלן אין צורך לטבול – יש מחלוקת בהלכה. יש הטוענים, שאין צורך להטבילם. ויש הטוענים שיש להטבילם, אך בלי ברכה. 2. הטוסטר – זהו אומנם כלי חשמלי, אך הוא חייב בטבילה. והקלו שלא להטביל את מקום החיבור לחשמל. 3. קנייה מיהודי – להלכה נקבע שגם אם לא קונים מגוי אלא מיהודי, יש לבדוק היכן יצרו את הכלי. אם במפעל של גוי, אזי צריך להטביל, ואפילו אם רק מספר חלקים בתוך הכלי הובאו מחו"ל. אך אם הכלי אינו מיובא אלא ייצרו אותו בארץ על כל חלקיו, אין צורך להטביל. ב. לכולי עלמא, כלים מעץ וחרס פטורים מטבילה.	לרגל חג הסוכות החליטה רחל לקנות מספר כלים חדשים למטבח, היא נכנסה לחנות וקנתה כוסות, סכו"ם, קערות מפלסטיק, קעריות מרק מפורצלן וטוסטר. לאחר שהגיעה לביתה ביקשה מבעלה לטבול את כל הכלים, למעט כלי הפורצלן והטוסטר. ונימקה כי אין חיוב להטבילם, וגם אם טבול את הטוסטר הוא יתקלקל. היא הוסיפה שבעל החנות הוא לא גוי אז אין כלל מה לחשוש. א. האם צדקה רחל בכל טיעוניה? נמקו. ב. אלו כלים פטורים מטבילה אף מדרבנן?	84-86 בגרות
א. דוד צדק, המרק אסור אע"פ שכמותו היא יותר מפי שישים לעומתגרגר החיטה, משום: 1. איסור אכילת חמץ בפסח עונשו חמור- כרת, לכן גם החמיר יותר בתערובת חמץ לעומת איסורים אחרים. 2. חמץ אסור רק בפסח ומותר בשאר ימות השנה. מה שאין כן שאר האיסורים, משום כך קיים חשש שאנשים לא יפרשו ממנו ולכן החמירו בתערובת שלו. 3. לגבי החמץ קיים איסור נוסף של "בל יראה ובל ימצא" , לכן החמירו במיוחד בתערובת שלו. " תשובה נוספת אפשרית: נאמר בחמץ "כל מחמצת לא תאכלו", לכן יש	האם ההלכה במקרה זה היא כדברי יעקב או כדברי דוד? כתוב שני נימוקים. ב. לבסיס הובאו שתי מחבתות גדולות - אחת להגעלה ואחת לטבילה. בגלל גודל המחבתות ביצעו את ההגעלה ואת הטבילה בשתי פעמים (תחילה עד חלק הידית ואחר כך הידית עצמה). מהו הדין לגבי כל אחת מהמחבתות? נמקו.	

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
להחמיר בתערובת אפילו במשהו. ב. לגבי המחבת להגעלה - הרי ההגעלה אפשרית בחצאין. המטרה להוציא את האיסור הבלוע בה וזאת ניתן לעשות גם בחלקים לגבי הטבילה, יש להכניס את הכלי כולו בבת אחת ולא לחצאין, שאז זו רחיצה בעלמא ולא טבילה.		
	פרק שמיני: מאכלי עכו"ם	
	במסע לפולין ניתנה הנחיה לתלמידים להיזהר בקניית מאכלים שונים מחנויות של גויים, בגלל בעיות כשרות. יאיר קנה לחם במאפייה, ואילו יואל העדיף לחם ביתי, שנאפה בביתו של אחד הפולנים. מהו טעם האיסור באכילת לחם ממאפייה של גוי או באכילת לחם ביתי של גוי, כאשר ידוע לנו שאין בו תערובת איסור ולא נאפה בכלים אסורים? איזה איסור חמור יותר: לחם ממאפייה של גוי או לחם מביתו של גוי? נמקו.	87-89 בגרות
(1) דברים שעולים על שולחן מלכים. (2) דברים שאינם נאכלים כמות שהם, אלא על-ידי בישול.	ציינו שני כללים שעל פיהם קובעים אילו דברים אסורים משום "בישול עכו"ם".	89-92
ישנם שני תנאים שבהתקיימם יחדיו חל איסור לאכול את בישולי העכו"ם והם: 1. הדבר שבשול אינו נאכל כמו שהוא. 2. דבר שראוי להגישו לאורחים ומכאן: א. אסור לאכול את הביצים, היות והביצה אינה נאכלת כמו שהיא אלא במקרה הדחק. ב. מותר לשתות קפה. ומי שרוצה להחמיר הרי זה משובח, היות ובמקרה דנן אין מתקיימים שני הכללים במצטבר. היות ומים ניתן לשתות כמו שהם.	במסעה בחוץ-לארץ נכנסה קבוצת מטיילים ישראלים לבית-קפה של נוכרים. הטבח של בית הקפה השתמש בכלים של קבוצת המטיילים כדי לבשל להם את הביצים ולהכין להם קפה. א. האם מותר לאכול את החביתות? נמקו. ב. האם מותר לשתות את הקפה? נמקו.	90-91 בגרות
א. הבעיה ההלכתית ב"חלב של גוי" היא החשש שמא הגוי עירב בחלב זה חלב טמא, כגון, חלב גמלים. האופן המותר הוא במקרה שגוי חולב את הפרה ויהודי נוכח בשעת החליבה, רק אז אין איסור לשתות חלב זה. הבעיה ההלכתית הנוספת ב"אבקת חלב של גוי" היא החשש שמא מערבים בו שומן מן החי. ב. הבעיה ב"גבינה של גוי" היא: החשש שהקשו אותה (מעמידים) בעור של קיבת בהמה נבילה. האיסור לא מתבטל בשישים כדין ביטול כל האיסורים, כיוון, שלפי ההלכה דבר מעמיד אפילו באלף לא בטל.	במסיבת יום ההולדת של אורית הגישו ארוחה חלבית, שכללה גבינות ושוקולד חלב תוצרת חוץ. בלהה נמנעה מאכילת הגבינה והשוקולד, שהכיל אבקת חלב. א. מהי הבעיה ההלכתית ב"חלב של גוי"? ומתי אין איסור בחלב שנחלב על-ידי גוי? איזו בעיה נוספת יש ב"אבקת חלב של גוי"? ב. מהי הבעיה ההלכתית ב"גבינה של גוי", ומדוע האיסור לא יתבטל בשישים כדין ביטול כל האיסורים? הסבירו את דבריכם.	92-94 בגרות
א. טעם האיסור: שמא נבוא לסעוד עימהם, וסעודה מביאה לידי קירוב לבבות, וזה עלול להביא לידי נישואי תערובת. איסור לחם ביתי יותר חמור, כי יש בו יותר קירוב לבבות, שעלול להביא לידי נישואי תערובת. איסור לחם ממאפייה של גוי פחות חמור [ואף יש שהתירוהו], כיוון שאין באכילתו קירוב לבבות כל כך, שהרי בעל המאפייה מטרתו מסחר. ב. הקביעה של שי אינה נכונה. הנימוק: איסור "בישולי עכו"ם" קיים רק בדבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, כגון	במסיבת יום ההולדת של אורית הגישו ארוחה חלבית, שכללה גבינות תוצרת חוץ. בלהה נמנעה מלאכול גבינות אלה. מהי הבעיה ההלכתית ב"גבינה של גוי"? ומדוע האיסור לא יתבטל בשישים כדין ביטול כל האיסורים? הסבירו את דבריכם.	93-94 בגרות

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
בשר, ושעולה על שולחן מלכים. שני תנאים אלה צריכים להתקיים. וכיוון שאפרסקים או פירות בכלל נאכלים כמות שהם חיים, אין בהם משום איסור בישול גוי. חכמים אסרו רק דברים אלה, שבהם רגיל אדם לזמן את חברו לסעוד אצלו. ולכן פירות שנאכלים אף שהם חיים, אין בהם משום איסור "בישולי עכו"ם".		
שאלה כללית על כמה נושאים		
א. כיוון שעלולות להתעורר בעיות הלכתיות בלחם שנחתך בסכין של בשר לאכלו עם מאכל חלבי או להפך, לכן מייחדים סכין פרווה לחיתוך לחם. ב. ג. בשר ששהה שלושה ימים ללא מליחה, על-פי תקנת הגאונים אין לאכול אותו, אלא על-ידי צלייה. אבל אם בתוך שלושת הימים שרו אותו במים, אפשר להשהותו עוד שלושה ימים משעת השרייה. לכן בעלי האטליזים שוטפים את הבשר שטרם נמכר, כל פחות משלושה ימים, כדי שאפשר יהיה למלוח אותו אחר-כך ולבשל אותו.	מנהגים רבים, המקובלים בבתי ישראל, מבוססים על יסודות הלכתיים. כתבו נימוק הלכתי לכל אחד מן המנהגים הבאים: א. נוהגים לייחד סכין מיוחדת לחיתוך לחם. ב. ביצה שנמצאה בה דם - מסלקים את הדם ואוכלים את הביצה. ג. בעלי האטליזים נוהגים להשרות במים את הבשר שלא נמכר, כל יומיים וחצי.	15 בגרות - 76, 50

מצוות התלויות בארץ

ע"פ:

וקצש"ע – מקור חיים, פרקים :

ההלכות למיקוד	עמוד בחוברת הנוכחית	עמוד בקצש"ע	נתיבות הכשרות	הנושא	הפרק בקצש"ע
		347		כלאים	קלח
		349	120-125	ערלה ורבעי	קלט
		351		מתנות עניים	קמ
		352	97-115	תרומות ומעשרות	קמא
		356	116-119	חלה	קמב
			126	שנת השמיטה	קמג

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
	קצש"ע : נושא ד' - מצוות התלויות בארץ קלח-קמב(א-ו) דיני צבא ומלחמה סעיפים 327-332 חוברת נתיבות הכשרות פרק ט' עמודים 97-116	הפרקים
קצש"ע קמ	מתנות עניים	פרק קמ
	מה היא מצוות פאה ומה שיעורה ?	א
	מה הם חמשת התנאים כדי שיתחייבו בפאה ?	ב
	מה היא מצוות לקט ?	ג
	האם יש מצוות מתנות עניים בכרם , אם כן מהן המצוות והסבירו ?	ד
קצש"ע קמא	פרק ט - תרומות ומעשרות	
	קבוצת חיילים התארחו באחד מקיבוצי הסביבה. הגישו לפניהם מגש ענק מלא תמרים ממטע הקיבוץ, לאחר שהפרישו מהם תרומות ומעשרות. חיים, האחראי למטע, הביא תמרים נוספים שגדד (שקטף) זה עתה, ועירבבם במגש הגדול שהיה מונח לפניהם. לפתע נזכר ששכח לעשרם, והרי הם טבל. החייל יוסי פסק שמותר לאכלם, מאחר שהם מיעוט קטן במגש הענק הזה, ויש במגש יותר מפי מאה מהכמות הנוספת. האם צדק יוסי במה שפסק להם? נמקו.	נתיבות הכשרות עמודים 97-53;53-101
א. הפרשת תרומות ומעשרות בזמן הבית: - תרומה גדולה - בכמות של $1/50$ [עין בינונית, או $1/40$ עין טובה או $1/60$ עין רעה, ונותנים אותה לכוהן. פירות אלה אסורים באכילה לזרים. - מעשר ראשון - מפריש $1/10$ מהנשאר בפירות, ונותן את זה ללוי. - מעשר מן המעשר או תרומת מעשר - הלוי מפריש ממה שקיבל $1/10$ שהיא $1/100$ מכלל הפירות ונותן זאת לכוהן. גם הוא דינו כתרומה גדולה, ואסור באכילה לזרים, ויתר הפירות של הלוי מותרים לזרים לאחר הוצאת המעשר מן המעשר מהם. - מעשר שני - כיוון ששנת תשנ"ט היא שנה חמישית לשמיטה, מפריש כמות של $1/10$ מהנשאר, ומעלהו לירושלים ואוכלו שם בטהרה. או פודהו בשווי על כסף, ואת הכסף הוא מעלה לירושלים, קונה בו אוכל ואוכלו בטהרה בירושלים. אם הוא פודה את המעשר השני לעצמו, צריך להוסיף חומש על שווייו בזמן הזה, שאין המתנות ניתנות לכוהנים וללוויים, כיוון שאין ודאות שהם כוהנים ולוויים, וכן משום שהתרומות צריכות להיאכל בטהרה. והיום כולם טמאים. - תרומה גדולה - מפריש כמות כלשהי. בזמן הזה שורפים את התרומה הגדולה או מאבדים אותה. - תרומת מעשר (או מעשר מן המעשר) - מייחד	שנת תשס"א היא שנת שמיטה. יאיר בצר את כרם הענבים שלו בשנת תשנ"ט. א. אילו תרומות ומעשרות היה צריך להפריש מהפירות בשנת תשנ"ט אילו היה קיים בית-המקדש? ציינו את הכמויות שצריך להפריש, וכיצד יש לנהוג בהם. ב. כיצד היה צריך יאיר לקיים את מצות הפרשת תרומות ומעשרות בשנת תשנ"ט בזמן הזה (כשאין בית-המקדש קיים)? תאר את כל השלבים שעליו לבצע.	נתיבות הכשרות, עמ' 101-113

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
מקום למעשר ראשון, ומזה הוא מפריש ומוציא 1/10 שאסור באכילה לזרים. ואת זה הוא משמיד עם התרומה גדולה. - מעשר שני - אחר-כך הוא מייחד מקום למעשר שני, ואותו הוא מחלל על מטבע המיועד לכך. לפני ההפרשה על טבל ודאי, יש לברך "להפריש תרו"מ" וכך "על פדיון מעשר שני".		
	משה הירקן שפך בטעות ארגז תפוחים, שעדיין לא הפרישו מהם תרומות ומעשרות, לתוך משאית מלאה תפוחים שהופרשו מהם תרומות ומעשרות, וכל התפוחים התערבבו זה בזה. במקרה אחר שפך משה ארגז ענבים של ערלה לתוך משאית מלאה ענבים שאינם ערלה, והענבים התערבבו זה בזה. שכנו יואב אמר לו, שכל הפירות מותרים, משום שהפירות האסורים נפלו לתוך כמות גדולה של פירות מותרים. א. האם התפוחים מותרים באכילה ללא הפרשת תרומה ומעשר, כדברי יואב? נמקו. ב. האם הענבים מותרים באכילה, כדברי יואב? פרטו ונמקו.	
	ליעל הגישו לפתן שימורים העשוי מאפרסקים מיבול השנה הקודמת, שלא הפרישו מהם תרומה ומעשר. לפני יעל מונחים גם אפרסקים טריים, שנקטפו בשנה זו, ולא הופרשו מהם תרומה ומעשר. יעל לקחה מהאפרסקים הטרשים, והפרישה תרומה ומעשר עליהם, וגם על קופסאות השימורים. מיכל התארחת בשבת בבית חברתה. הגישו לה תפוחים ומשמים לא מעושרים. מיכל לקחה מהתפוחים ועישרה מהם על המשמים. א. האם יעל נהגה כהלכה כאשר עישרה מהאפרסקים הטרשים על השימורים? נמקו. ב. האם מיכל נהגה כהלכה כאשר עישרה בשבת, וכן כאשר עישרה מהתפוחים על המשמים? נמקו.	
א. מעשר ראשון - מעשר הניתן מידי שנה בכל שש השנים על-ידי בעל השדה ללוי. ב. מעשר שני - מעשר המופרש בשנים: א, ב, ד, ה כדי להעלותו לירושלים ולאוכלו שם. ג. מעשר עני - מעשר הניתן לעניים מבעל השדה בשנים ג, ו.	ציין שלושה סוגי מעשרות שמפרישים מתבואה, ובאר אותם בקצרה.	
בשנים א-ו של השמיטה מפרישין: תרומה גדולה, מעשר ראשון ותרומת מעשר מן המעשר ראשון. בשנים א, ב, ד, ה, של השמיטה, בנוסף לתרומה גדולה, מעשר ראשון ותרומת מעשר מן המעשר ראשון, מפרישים גם מעשר שני ומעלין אותו לירושלים. בשנים ג, ו, של השמיטה, מפרישים מעשר עני במקום מעשר שני, ונותנים אותו לעניים.	אילו תרומות ומעשרות מפרישים בכל אחת מן השנים א-ו (שבין שמיטה לשמיטה)?	

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
כלאיים		
פרק קלח קצש"ע הלכות כלאיים		
א. כלאי הכרם ב. כלאי בגדים ג. כלאי בהמה .	ציינו שלושה סוגים של "כלאיים".	קלח
	כלאיים: הרכב של שני מינים. בבעלי חיים: הרבעת נקבה של מין אחד, על-ידי זכר ממין אחר. למשל פרד עם סוס. בצמחים: זריעה מעורבת של צמחים השייכים למינים שונים. למשל דגנים וקטניות בבגדים: שעטנז = בגד שנארג מחוטים של צמר ופשתים ביחד.	
	אבירם גר באחד המושבים ליד חיפה. כאשר ירד לשטח גילה, ששני מיני ירקות צומחים באותה נקודה. א. כיצד עליו לנהוג על פי ההלכה אם השתילים צעירים? ב. כיצד עליו לנהוג על פי ההלכה אם השתילים גדלו? ג. מה הדין אם הוא עצמו זרע את הכלאיים? ד. מה ההלכה אם גילה את הכלאיים בגינתו בניו-יורק?	א ב
	השלם את המרחק הנדרש על-פי ההלכה בין שני סוגי הזרעים הבאים: שני מיני ירקות שני מיני קטניות שני מיני תבואה ירק ותבואה ומה הם אמצעי ההפרדה בין הכלאיים?	ג
	מה הן כלאי האילנות והאם מותר לקיים אילנות מורכבים?	יא-יד
פרק י- חלה		
פרק קמ"ב קצש"ע		
	למי מצווה להפריש ומדוע? מהי כמות ההפרשה מן התורה? וכמה נהגו להפריש בזמן המקדש, לדעת חכמים? שימו לב באבחנה בין בעל-הבית למוכר בשוק. וכיצד יש לנהוג היום כמות ההפרשה?	
	דוד התחבט האם הוא חייב להפריש על כל סוג של בצק הפרשת חלה, או שיש בצקים שלא צריך. מה דעת ההלכה? מהי כמות הקמח שצריך להיות בעיסה, בכדי להפריש ממנה חלה? ציינו לפחות שלושה סוגי עיסות, שיתחייבו בהפרשת חלה, ללא ברכה.	
	נעמה המתגוררת בארה"ב לא מפרישה חלה, מה דעת ההלכה? נמקו. חברתה של נעמה כן מפרישה חלה, אך שכחה להפריש חלה מן הלחם, האם רשאית לאכול מן הלחם?	
	1. יהודית רוצה לצרף עיסות, כדי לחייבן בחלה: באילו אופנים היא יכולה לצרף?	

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
	2. מה הדין בעיסות שיש בהן שיעור, ונפרדות אחת מן השנייה, ורוצה לצרפם להפרשה אחת?	
קצש"ע פרק קלט	פרק יא - ערלה ונטע רבעי	
ערלה	הוריה של רחל נטעו כרם ענבים בחצר ביתם. לאחר שנתיים במסיבת יום הולדתה, רחל הגישה כיבוד, שהוכן מענבי אותו כרם. יהודית חברתה לא טעמה מהכיבוד. מהו האיסור שבגללו לא טעמה יהודית מהכיבוד שהוכן מענבים אלה? באר את האיסור ואת טעמו.	נתיבות הכשרות עמודים 120-124
א. הבעיה ההלכתית היא "פירות ערלה". עץ שניטע, אסור לאכול וליהנות מפירותיו במשך שלוש השנים הראשונות מאז נטיעתו. טעם האיסור הוא, מצד הכרת הטוב. מן הראוי שהאדם יביא את פירות העץ הראשונים לפני ה' ולהודות לו. וכיוון שפירות ראשונים של העץ אינם משובחים, וכן רוב העצים אינם עושים פירות בשנה ראשונה, וגם העושים פירות, פירותיהם מועטים, לכן, מן הראוי להמתין עד השנה הרביעית, שבה יש פירות משובחים הראויים להביאם לפני ה' לבית המקדש. לכן נאסרו הפירות של שלוש השנים הראשונות. ב. (1) רחל נהגה כהלכה בקישוט הבית מענפי הכרם. הנימוק: איסור "ערלה" אינו נוהג בעץ עצמו, בענפיו ובעליו. (2) יהודית לא נהגה כהלכה כאשר ענדה את שרשרת החרוזים שנעשתה מהחרצנים. הנימוק: איסור פירות ערלה נוהג, לא רק בפרי עצמו, אלא אף בקליפות ובגרעינים שהם החרצנים. כמו כן, פירות ערלה אסורים הן באכילה והן בהנאה, ולכן אסור להתקשט בתכשיט זה שנעשה מהחרצנים וליהנות ממנו.	חוברת "נתיבות הכשרות", עמ' 120-125	
א. חישוב שנות ערלה לגבי הנטיעות השונות הוא כדלהלן: (1) נטיעות בראש חודש ניסן - מראש חודש ניסן עד ראש חודש תשרי נחשב לשנה אחת. מונים עוד שנתיים שלמות מראש חודש תשרי זה, לחומרה מחכים עד ט"ו בשבט, ואז הפירות יצאו מכלל ערלה. (2) נטיעות בראש חודש אלול - יש למנות שלוש שנים תמימות מראש חודש תשרי הקרוב, ורק בגמר שלוש שנים תמימות הפירות אינם ערלה. יש אומרים שגם במקרה זה יש להמתין עד ט"ו בשבט לחומרה. הימים שמראש חודש אלול עד ראש חודש תשרי הקרוב אינם נחשבים כיוון שאין בהם 44 ימים: 14 ימים לקליטה ו- 30 יום שייחשב חודש כשנה. (3) נטיעות בראש חודש חשוון - יש למנות שלוש שנים מיום הנטיעה או מיום הקליטה. ויש אומרים שיש למנות שלוש שנים מט"ו בשבט עד ט"ו בשבט. ב. נימוק לחישוב שנות הערלה במקרה (1) - ראש חודש ניסן - חכמים קבעו ש- 30 יום בשנה של השנה	חקלאים נטעו אילנות פרי בתאריכים אלה: (1) בראש חודש ניסן; (2) בראש חודש אלול; (3) בראש חודש חשוון. א. כיצד צריך למנות את שנות הערלה בכל אחד משלושת המקרים? הסבר את דבריך. ב. כתוב נימוק לחישוב של שנות הערלה במקרה הראשון, שבו הייתה הנטיעה בראש חודש ניסן.	נתיבות הכשרות, עמ' 122-123

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
הראשונה לשנות הערלה נחשבים לשנה שלמה. כמו כן נדרשים 14 ימים לקליטת הנטיעה, סך-הכול: 44 יום. ולכן לגבי כל נטיעה החל מט"ו בשבט ועד ט"ו באב, הימים שעד ראש חודש תשרי נחשבים לשנה שלמה, ומונים עוד שנתיים תמימות מראש חודש תשרי עד ראש חודש תשרי השלישי. כיוון שהקלו בחישוב השנה הראשונה, נוהגים לחומרה וממתינים עד לט"ו בשבט של השנה הרביעית, עד שהפירות יצאו מכלל ערלה.		
קצש"ע קמג	שנת השמיטה- פרק יב	
	פירות שנת השמיטה, שאין בהם איסור ספיחים, קדושים בקדושת שביעית. ציינו שלושה דינים שונים הנובעים מקדושה זו.	קמ
	אילו מן המלאכות שלהלן אסורות בשביעית מדאורייתא, ואילו איסורן מדרבנן? א. זמירה ב. זריעה ג. זיבול	קמא
1. שנת השמיטה תשמוט רק את החוב של ההלוואה שלקח אדם ג' ולא את חובם של א' וב'. 2. א. שמיטת כספים משמטת רק הלוואה ולא קניות בהפקה, לכן לא ישמט חובו של אדם א'. ב. השמיטה אינה משמטת תשלום כשכר עבודה ולכן לא ישמט חובו של אדם ב'. ג. מאחר ופירעון ההלוואה חל לפני סוף שנת השמיטה, הרי בסוף השנה החוב נשמט ואין לגבותו משום "לא יגוש". לפיכך השביעית תשמוט חוב זה	לשנת תשס"א היא שנת השמיטה, יאיר בצר את כרם הענבים שלו בשנת תשנ"ט. א. אילו תרומות ומעשרות היה צריך להפריש מהפירות בשנת תשנ"ט אילו היה קיים בית-המקדש? ציין את הכמויות שצריך להפריש, וכיצד יש לנהוג בהם. ב. כיצד יאיר היה צריך לקיים את מצות הפרשת תרומות ומעשרות בשנת תשנ"ט בזמן הזה (שאינן בית המקדש קיים)? תאר את כל השלבים שעליו לבצע.	קמג
א. מעשר ראשון - מעשר הניתן מדי שנה בכל שש השנים על-ידי השדה ללוי. ב. מעשר שני - מעשר המופרש בשנים: א, ב, ד, ה כדי להעלותו לירושלים ולאוכלו שם. ג. מעשר עני - מעשר הניתן לעניים מבעל השדה בשנים ג, ו.	צינו שלושה סוגי מעשרות שמפרישים מתבואתה, ובארו אותם בקצרה	101-108
יש לציין שלוש מהמצוות שלהלן: הפקר - להפקיר פירות אלה לכל אדם. סחורה - אסור לסחור בפירות אלה. הפסד - יש להשתמש בפירות שביעית כדרך תשמישם, כל שימוש שאינו כדרך תשמישם נחשב הפסד ואסור לאכלה ולא להפסד. ביעור - חובה לבער פירות שביעית בזמן הביעור.	צינו שלוש מצוות שנצטוונו לגבי פירות שחלה עליהם קדושת שביעית, ובארו אותן.	128-129
א. השביעית תשמוט רק את ההלוואה של אדם ג', ולא תשמוט את החובות של אנשים א' וב'.	לראובן היו שלושה בעלי חוב בשנת השמיטה תשס"א, כמפורט להלן:	נתיבות הכשרות,

תשובה	שאלת אירוע	אירוע
ב. (1) החוב של אדם א' - השביעית לא תשמוט, מאחר שקניית מצרכים בהקפה אינם הלוואה, ושמירה שומטת רק הלוואה (ולא הקפת החנות). (2) החוב של אדם ב' - השביעית לא תשמוט, מאחר שתשלום שכר בגין עבודה, שאדם ביצע אינם הלוואה, ושמירה אינה שומטת אלא הלוואה (ולא שכר שכיר). (3) החוב של אדם ג' - השביעית תשמוט הלוואה זו, כיוון שזמן פירעונה חל לפני סוף שנת השמיטה, ובעת שהשמיטה שומטת, דהיינו בסופה (מקץ שבע שנים), חלה ההשמטה על חוב זה	(1) אדם א' היה חייב לראובן כסף על מצרכים שקנה בחנותו. (2) אדם ב' היה חייב לראובן כסף על שהתקין מזגן בביתו. (3) ראובן נתן לאדם ג' הלוואה, שזמן פירעונה יחול בראש חודש אלול תשס"א. א. איזה חוב תשמוט שנת השמיטה, ואיזה חוב היא לא תשמוט? ב. נמקו את תשובתכם בכל אחד משלושת המקרים.	עמ' 131-133
- עגבניות וענבים יש עליהם דין קדושת פירות שביעית. בירקות הולכים אחר הלגיטה, וכיוון שהלגיטה הייתה בשביעית חלה עליהם קדושת שביעית. - אגסים אין עליהם דין קדושת פירות שביעית. בפירות הולכים אחר החניטה, וכיוון שהחניטה שלהם הייתה בשנה השישית, אין עליהם קדושת שביעית.	צינו על אילו מן המפורטים להלן חלה קדושת פירות שביעית: עגבניות ענבים אגסים	
	פירות שביעית שלא ביערו אותם בזמן הביעור - מה דינם לעניין אכילה?	
אילנות פרי מותר לנטוע עד ט"ז באב של ערב שנת השביעית.	עד איזה תאריך מותר לנטוע אילנות פרי בערב שנת השמיטה?	
מלאכות שאסורות מן התורה - זריעה, קצירה, זמירה, בצירה, חרישה ונטיעה. מלאכות שאסורות מדרבנן - גיזום, סיקול, זיבול, השקיה.	צינו מלאכה אחת שאסורה בשנה השביעית מן התורה, ומלאכה אחת שאסורה בשנה השביעית מדרבנן.	
א. הדינים הנובעים מקדושת שביעית לפירות שביעית שאין בהם איסור ספיחים הם: 1. אסור לסחור בפירות שביעית. 2. אסור לגרום הפסד לפירות שביעית. 3. מצות עשה להפקיר את פירותיו בשביעית 4. חובת ביעור כאשר אותו מין כלה מן השדה.	פירות שנת השמיטה, שאין בהם איסור ספיחים, קדושים בקדושת שביעית. צינו ארבעה דינים שונים הנובעים מקדושה זו.	
	אילו מן המלאכות שלהלן אסורות בשביעית מדאורייתא ואילו איסורן מדרבנן? א. זמירה ב. השקאה ג. זריעה ד. זיבול	
אילנות פרי מותר לנטוע עד ט"ז באב של ערב שנת השביעית.	עד איזה תאריך מותר לנטוע אילנות פרי בערב שנת השמיטה?	
א. חיים חייב להחזיר את החוב מאחר וזמן פירעונו חל לאחר שנת השמיטה. חוב שבשעת שמיטת החובות עדיין לא הגיע זמן פירעונו אין השמיטה משמטת אותו ב. השביעית אינה משמטת את החוב במקרים הבאים: הקפת חנות שכר שכיר, מוסר שטרותיו לבי"ד הכותב פרוזבול תאריך הפירעון חל לאחר שמיטה.	יוסי הלווה לחיים אלף שקל בראש חדש אב התשנ"ד, שהיא שנת שמיטה, למשך חצי שנה. יוסי לא כתב פרוזבול, ולכן סירב חיים לשלם את החוב, בטענה שהשמיטה שמטה את החוב. א. האם חייב חיים להחזיר את החוב? נמק. ב. ציין שלושה מקרים, שבהם אין השביעית משמטת את החוב.	